

14 mei 2019

Leerlingen verdienen CLB-begeleiding

Er zijn in de huidige beleidsperiode veel belangrijke stappen gezet om de leerlingenbegeleiding te versterken. Toch zijn we ervan overtuigd dat er ook in de volgende beleidsperiode nog stappen te zetten zijn. Met dit memorandum willen we hier een constructieve bijdrage aan leveren.

Het memorandum is opgesteld op basis van het beleidsplan van Vrij CLB Netwerk. In dat beleidsplan is terug te vinden wat de ambities zijn van de vrije CLB's en waartoe ze zich engageren om die ambities waar te maken.

Hier kijken we hoe de nieuwe Vlaamse regering hier, volgens ons, toe kan bijdragen.

We zien die bijdrage op het vlak van vertrouwen geven en het bieden van beleidsruimte en middelen die afgestemd zijn op de opdrachten.

De CLB's hebben de laatste jaren veel opdrachten bijgekregen, waardoor het belang van de CLB-werking is toegenomen.

Om die redenen vragen we :

- een grondige bijsturing van het M-decreet en het ondersteuningsmodel;
- het beperken van planlast;
- het erkennen van CLB in de verschillende beleidsdomeinen;
- werk te maken van autonome centra voor een volwaardige netoverstijgende samenwerking;
- het realiseren van gelijke onderwijskansen;
- structureel te investeren in digitale toepassingen;
- het uitbouwen van leerloopbaanbegeleiding;
- te voorzien in voldoende middelen;
- het creëren van meer beleidsruimte.

1. Grondige bijsturing M-decreet en ondersteuningsmodel

Wij vragen een **grondige bijsturing van het M-decreet en het ondersteuningsmodel**, een bijsturing die erop moet gericht zijn om **alle kinderen die zorgnoden hebben de ondersteuning te bieden die ze nodig hebben**. Wij vragen een **aanpassing die vertrekt vanuit een groot basisvertrouwen in de deskundigheid van scholen en CLB's**. Het M-decreet is te veel een beheersingssysteem voor de ondersteuning van leerlingen. Ouders, scholen en CLB's worden verplicht hun energie te steken in het bewijzen dat ondersteuning nodig is. Daarenboven is het systeem verantwoordelijk voor heel veel **administratieve planlast**, voor de scholen en nog veel meer voor de CLB's. Het aantal gemotiveerde verslagen die toegang geven tot ondersteuning op school steeg op drie jaar tijd met 65 %. Het aantal verslagen die toegang geven tot het buitengewoon onderwijs steeg in diezelfde periode met bijna 35 %. In het schooljaar 2017-2018 werden in totaal 24 755 verslagen en gemotiveerde verslagen opgemaakt of 7675 meer dan in het schooljaar 2015-2016. Alles zegt dat deze exponentiele stijging van het aantal verslagen om toegang te krijgen tot ondersteuning zich ook dit schooljaar verder zet. Niettegenstaande die stijging ervaren scholen en CLB's dat ze tegenover elkaar geplaatst worden als het gaat over het toewijzen van ondersteuning. CLB's hebben een scheidsrechterrol met een behoorlijk administratief luik gekregen en dit is funest voor de samenwerking. Veel heeft te maken met het **gebrek aan ondersteuning op fase 0 en 1 van het zorgcontinuüm**. Hierdoor ontstaat druk op CLB om trajecten te lopen i.f.v. ondersteuning voor leerlingen die in principe voldoende zouden moeten hebben aan de reguliere

ondersteuning van de scholen. Het versterken van scholen op fase 0 en 1 kan ervoor zorgen dat de vragen afnemen. Daarnaast heeft het geen zin om extra evaluaties te formaliseren die geen effect hebben op de loopbaan van leerlingen. Zo betekent, bijvoorbeeld, de tweejaarlijkse evaluatie van het type basisaanbod een niet te verantwoorden workload.

Door op deze elementen in te grijpen komt er **ruimte voor de hulpverlenende rol van CLB**. De uitdagingen in het onderwijs vragen om een CLB als schoolnabije partner in de zorg voor de leerlingen.

2. Beperk planlast

Wij vragen **minder planlast om meer ruimte te hebben voor echte begeleiding**. Vandaag worden er aan de CLB's voor heel veel verschillende zaken adviezen, verslagen of attesten gevraagd. Heel wat van die adviezen zijn niet-bindend en de documenten die moeten aantonen dat advies is gegeven vormen vaak een loutere formaliteit. We stellen de zinvolheid van een heel aantal van die adviezen dan ook in vraag. Vandaag geven de CLB's adviezen over: verlengd verblijf in de kleuterschool, vervroegde instap lager onderwijs, toelating voor een speciale zitting ter vervanging van het theoretisch examen bij het rijbewijs, ADIBIB, revalidatie tijdens de lestijden ... In het voorbije schooljaar ging het over 37 183 geformaliseerde attesten of adviezen.

Met de hervorming van het secundair onderwijs komt er opnieuw een verplicht CLB-advies bij. Dit keer gaat het over leerlingen die op basis van een B-attest willen dubbelen. Deze leerlingen zullen dat slechts mogen na een positief advies van de klassenraad en een bijkomend advies van het CLB. Dit is dubbelop en plaatst opnieuw het CLB in een rol van scheidsrechter.

Een vergelijkbare problematiek stelt zich bij een definitieve uitsluiting van een leerling. Sinds 2014 is het CLB een verplicht aanwezige partner op de klassenraad die de uitspraak doet. Dat CLB betrokken is in het kader van een definitieve uitsluiting is vanzelfsprekend, maar die betrokkenheid mag vooral geen formalistische rol zijn. Veel zinvoller is een nadrukkelijke betrokkenheid vooraleer de beslissing genomen wordt.

Wij vragen om **de positie van CLB ten aanzien van de scholen zuiver te houden**. School en CLB zijn partners in de leerlingenbegeleiding. **Het CLB heeft geen controlerende rol ten aanzien van de school**. Beperk planlast zo veel mogelijk en bied ruimte om creatief om te gaan met de vele uitdagingen die er zijn in het onderwijs. Op die manier komt er tijd en **ruimte voor de kernopdrachten van het CLB**.

3. Erken CLB in de verschillende beleidsdomeinen

Wij vragen aan de nieuwe Vlaamse regering om **CLB consequent te betrekken bij initiatieven die raken aan de leerlingenbegeleiding en het onderwijs**. Het **CLB werkt op het kruispunt van onderwijs, welzijn, gezondheid en werk**. In al deze beleidsdomeinen worden initiatieven genomen die raken aan het onderwijs en de leerlingenbegeleiding. Wij zijn ervan overtuigd dat de **CLB's een ideale partner** zijn voor heel wat initiatieven die zullen genomen worden. Het tijdig betrekken van CLB hierbij en bekijken hoe bepaalde opdrachten samen met de CLB's kunnen gerealiseerd worden, is vaak efficiënter en effectiever dan het opzetten van nieuwe structuren zonder voorafgaand overleg. Het erkennen van CLB in de verschillende belendende beleidsdomeinen houdt ook in dat bijvoorbeeld **CLB-artsen volwaardig erkend worden als arts-verwijzer**. Op die manier kan ook een verwijzing door een CLB-arts zorgen voor een verhoogde terugbetaling. Daarnaast is het in onze complexer wordende samenleving cruciaal om samen te werken en op die manier elkaar te versterken. Voor ons dient die samenwerking te vertrekken vanuit een groot respect voor elkaars opdrachten en doelstellingen en moet die erop gericht zijn dat iedereen in dat samenwerkingsverband naast de gemeenschappelijke opdrachten ook de eigen opdrachten beter kan realiseren. Hoe beter we elkaar kennen en hoe duidelijker de opdrachten zijn, hoe vlotter we tot samenwerking kunnen komen. Op dit vlak vragen wij dan ook duidelijkheid over de plannen die de overheid heeft over de plaats van het CLB binnen recente initiatieven zoals Huizen van het Kind, Een gezin een plan, persoonsvolgende financiering minderjarigen, zorgtoeslag, huisonderwijs in de loop van het schooljaar ...

4. Autonome centra voor een volwaardige netoverstijgende samenwerking

Wij vragen om duidelijk te **kieszen voor autonome CLB's waarbij het bestuur van het centrum niet samenvalt met het bestuur van de school**. Er wordt veel gezegd en geschreven over het belang van onafhankelijke en objectieve leerlingenbegeleiding, inclusief onderwijsloopbaanbegeleiding. Wij zijn ervan overtuigd dat deze vorm van autonomie en ongebondenheid het best kan gerealiseerd worden via het vrij initiatief. De vrije CLB's zijn hier een voorbeeld van. We hebben ons van oudsher buiten de onderwijsnetten georganiseerd, wat ons toeliet om eigen standpunten te ontwikkelen en een autonome koers te varen. De vrije CLB's werken met respect voor het pedagogisch project van de scholen waar ze mee samenwerken.

Sterke, autonome centra in een gestroomlijnde context van onderwijs en hulpverlening bieden volgens ons de garantie op uitstekende leerlingenbegeleiding voor alle leerlingen in Vlaanderen. Vandaag is dit niet voor alle centra een realiteit. Met het oog op de opstart van de NROC's (netoverstijgende regionale ondersteuningscellen) in 2023 is het van belang dat de **positie van de verschillende centra in dit samenwerkingsverband uitgeklaard zijn**. Alleen op basis van een werkelijke gelijkwaardigheid kan deze netoverstijgende samenwerking slagen. Als dit gerealiseerd wordt, dient het NROC ook structureel van middelen te worden voorzien. Willen we vermijden dat die middelen komen uit de leerlingenabije ondersteuning, dan is extra investeren noodzakelijk.

5. Kansenbevordering

Wij vragen om van **kansenbevordering een speerpunt te maken**. De kloof tussen de sterkst presterende leerlingen en de zwakst presterende is sterk gebaseerd op de sociale herkomst van kinderen. Leerlingen met een migratieachtergrond en leerlingen uit zwakkere sociaal economische milieus halen niet alleen zwakkere resultaten, ze dubbelen ook vaker, worden vaker verwezen naar buitengewoon onderwijs, spijbelen meer, worden vaker van school gestuurd, stromen vaker ongekwalificeerd uit en hebben het veel moeilijker om aan werk te geraken.

Een inclusieve samenleving is voor ons een samenleving waar iedereen aan kan participeren. We vragen van de overheid dan ook om nadrukkelijk te kiezen voor gelijke kansen en te gaan voor **equity in all policies**. We vragen ook de opstart van een taskforce omdat we vinden dat Vlaanderen als een van de rijkste regio's in de wereld als doelstelling moet hebben om wereldkampioen te worden in gelijke kansen.

Het CLB-decreet stelt dat CLB's prioritair aandacht moeten schenken aan kansarme groepen. Extra stimulansen van de overheid om dat daadwerkelijk te kunnen, zijn welkom. De overheid zou bijvoorbeeld bijkomende structurele middelen kunnen voorzien om ervaringsdeskundigen in de armoede en sociale uitsluiting en interculturele bemiddelaars aan te werven. Het toevoegen van ervaringsdeskundigen en interculturele bemiddelaars komt de kwaliteit van het begeleidingsaanbod ten goede, maar dit gaat ten koste van de kwantiteit. Met een stijgend aantal vragen en een gelijk blijvende omkadering is het voor centra moeilijk om deze investering zelf te dragen.

6. Mis de digitale wereld niet

Wij vragen om de **investeringen in digitalisering op te voeren en hiervoor structureel middelen en mogelijkheden te voorzien voor de CLB's**. Daarnaast vragen wij aan de nieuwe Vlaamse regering ondersteuning bij de uitbouw van een netoverstijgende cel die deze opdrachten kan waarmaken. Vandaag doen de CLB's, met hulp van de overheid, inspanningen in het kader van onderwijskiezer, LARS, CLBonline. Onlangs werd nog geïnvesteerd in het uitbouwen van een leerlingenplatform. Wanneer we dit verder willen professionaliseren, is er een daadwerkelijk team nodig met IT-professionals die deze opdracht namens de CLB's kunnen opnemen. Noch de structuur, noch de administratieve personele mogelijkheden zijn vandaag aanwezig om deze toppers te kunnen aantrekken. Nochtans zijn wij er rotsvast van overtuigd dat dit een enorme boost kan geven aan de kwaliteit van het onderwijs. Met een **extra recurrente investering van 1 euro per leerling per jaar** moet al heel wat mogelijk zijn.

7. Leerloopbaanbegeleiding

Wij vragen **tijdig duidelijkheid over onderwijsmaatregelen die een impact hebben op de keuze van leerlingen**. De hervorming van het secundair onderwijs stelt nieuwe uitdagingen aan de loopbaanbegeleiding van CLB. Wanneer de CLB's leerlingen correct willen informeren, is het van belang dat ze tijdig duidelijkheid hebben over het concrete onderwijsaanbod. Wij vragen aan de nieuwe Vlaamse regering om hier mee op toe te zien en ervoor te zorgen dat onderwijsmaatregelen die een impact kunnen hebben op de keuze van leerlingen minstens een schooljaar vooraleer ze ingaan duidelijk zijn.

Daarnaast vragen wij opnieuw **aandacht voor de volwassen informatiezoeker**. Vroeger konden volwassenen bij het PMS terecht voor informatie over studiemogelijkheden. Die dienstverlening verminderde met de oprichting van de CLB's. Tot op vandaag is er geen oplossing voor de meerderjarige informatiezoeker. CLB's zijn er voor leerlingen. Eens leerling af, dan kan je in principe niet meer bij het CLB terecht. Ook niet voor studie-informatie. In een samenleving die levenslang leren promoot is dat echt wel jammer.

Wij stellen vast dat er ideeën zijn om nieuwe centra voor leerloopbaanbegeleiding op te richten. Deze opdracht kan veel beter geïntegreerd worden in de CLB-werking. Op deze manier kunnen de CLB's bijdragen tot het promoten van het levenslang leren. Wij zijn ervan overtuigd dat het zinvoller is om de middelen voor deze opdracht aan de CLB's toe te kennen in de plaats van hiervoor een nieuwe organisatie op te richten.

We vragen hiermee **een duidelijke oplossing voor die 'vrije consultants'**. In de praktijk blijkt ook dat een te strikte afbakening van de doelgroepen op basis van leeftijd of het schoollopen niet altijd zorgt voor een klantgerichte werking. Zo zijn er tal van doelgroepen die vandaag niet meegenomen worden voor het bepalen van de subsidiëring, terwijl ze vandaag beroep doen op CLB of baat zouden hebben bij CLB. We denken hierbij aan heel jonge kinderen met een beperking die nood hebben aan een verslag of leerlingen die instromen vanuit andere landsgedeelten of buurlanden. Tegelijk wordt er ook regelmatig beroep gedaan op CLB door jongeren die al uitgestroomd zijn uit het leerplichtonderwijs. Ook voor deze jongeren is het belangrijk om een vertrouwde ondersteuning niet onmiddellijk door te knippen, maar te blijven vertrekken van het belang van de jongere.

8. Geef naast de opdrachten ook de middelen

Wij vragen **om de middelen af te stemmen op de opdrachten**. Vaak ontbreken de noodzakelijke middelen om nieuwe regelgeving op een goede manier te realiseren. Wanneer de noodzakelijke middelen niet beschikbaar zijn, heeft het geen zin om nieuwe regelgeving te implementeren. We stellen vast dat noch voor de bijkomende inspanningen die er van de CLB's verwacht worden in het kader van het M-decreet, noch voor de bijkomende rol die de CLB's in het kader van integrale jeugdhulp vervullen extra middelen voorzien zijn voor de CLB's. Daarnaast zijn er vele kleinere aanpassingen gedaan in de onderwijsregelgeving die een impact hebben op de CLB-werking. We hebben hiervoor al verwezen naar de betrokkenheid van CLB bij de klassenraad in het kader van definitieve uitsluiting, maar ook de verwachting dat CLB al na 5 halve dagen ongewettigde afwezigheid betrokken moet worden, is nieuw. Er komen extra vaccinatieprojecten bij, projecten i.v.m. suïcidepreventie, drugpreventie, Huizen van het Kind ...

De organisatie van de CLB's moet daarenboven aan steeds meer voorwaarden en normen voldoen. Zo moeten we investeren in bekendmaking en in de uitbouw van een gedegen financieel en informatiseringsbeleid. We voeren opdrachten uit in het kader van de wet Welzijn, GDPR en moeten beschikken over een DPO, preventieadviseur en kwaliteitscoördinator. We krijgen er taken bij als functionerings- en evaluatiegesprekken, het behalen van een energieprestatiecertificaat enz. Deze ontwikkelingen moeten een positief effect hebben op de kwaliteit van de CLB-ondersteuning.

Al deze uitdagingen kunnen we niet langer realiseren binnen de bestaande enveloppe, waardoor keuzes zich opdringen.

Wij waarderen de inspanningen die de overheid gedaan heeft om met het nieuwe decreet bijkomende middelen te voorzien. Deze middelen waren noodzakelijk om de stijging van het aantal leerlingen gedeeltelijk te compenseren. De overheid heeft er terecht voor gekozen om de SES-kenmerken sterk te laten meespelen bij het bepalen van de personele middelen van de centra. Er is evenwel geen rekening mee gehouden dat de bijkomende opdrachten van de laatste jaren voor alle centra zijn.

9. Financiering

Wij vragen om de koopkracht van de CLB's structureel te verhogen. Niet alleen de personele middelen van de centra staan onder druk, ook de werkmiddelen van de centra zijn een probleem. In de audit die de overheid bestelde over de effectiviteit en efficiëntie van de CLB's werd nadrukkelijk verwezen naar de beperkte werkmiddelen van de centra. Zo staat er letterlijk in het rapport: 'Er zijn ongetwijfeld in de centra nog efficiëntieslagen te maken, maar voor wat betreft de werkmiddelen wijzen veel elementen in de richting dat de bodem bereikt is, of dat men zelfs door de bodem zit.'

Wij vragen aan de overheid om de werkmiddelen van de centra opnieuw te bekijken en de noodzakelijke aanpassingen te doen.

10. Beleidsvoerend vermogen

Wij vragen bijkomend beleidsvoerend vermogen voor de centra om hen in staat te stellen een personeelsbeleid te voeren dat afgestemd is op de vraag naar meer flexibiliteit. Voor een kwaliteitsvolle leerlingenbegeleiding heb je kwaliteitsvolle medewerkers nodig. Een goed statuut helpt om goede mensen aan te trekken. Tegelijk vraagt kwaliteitsvolle leerlingenbegeleiding ook sterke organisaties die in staat zijn om een hedendaags personeelsbeleid te voeren. Beide aspecten dienen met elkaar in evenwicht te zijn. Dit is vandaag niet het geval. **Wij vragen dan ook aan de volgende regering om verder werk te maken van een personeelsstatuut voor CLB dat afgestemd is op de werking van het CLB** en er niet automatisch van uit te gaan dat dit hetzelfde is als voor de school.

Stefan Grielens,
Algemeen directeur

www.vrijclbnetwerk.be
info@vrijclbnetwerk.be

Vragen? Een gesprek?

stefan.grielens@vrijclbnetwerk.be

02 240 07 67 - 0495 40 09 85